

Бахчев Костянтин Вікторович
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Баталова Дар'я Олександрівна
слухач магістратури юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРИЧИНИ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сучасне становище нашої країни характеризується обмеженими можливостями щодо економічного і людського розвитку, недостатнім рівнем глобальної конкурентоспроможності, низькими показниками внутрішньої та зовнішньої безпеки, високим рівнем корупції тощо.

В Україні, як і в усьому світі, корупцію віднесено до головних політичних, економічних і соціальних проблем. Вона визнана одним із найзагрозливіших явищ сучасності, що впливає на ефективність діяльності органів державної влади, гальмує економічний розвиток, а також є загрозою національній безпеці держави.

Теоретичний характер становлять праці М. Бесараба, Ю. Дмитренка, А. Кушніренка, М. Павловського, М. Пірен, В. Романовського, О. Тіменка та ін. Водночас потребують подальших досліджень питання щодо суб'єктивних причин поширення корупції, зокрема у системі державної служби.

Велика частина літератури з питань запобігання та протидії корупційним проявам в Україні протягом тривалого часу мала не стільки науковий, скільки прикладний характер і стосувалась питань щодо здійснення різноманітних аспектів протидії корупції на практиці.

Наприклад М. Мельник, аналізуючи підходи до визначення поняття «корупція», наголошував, що цю проблему слід розв'язувати масштабно. На його думку, це поняття необхідно відмежувати від інших суспільно-небезпечних явищ, таких, як хабарництво, організована та економічна злочинність тощо, з метою належної кваліфікації та розробки дієвих заходів щодо попередження та протидії [1].

Згідно з даними рейтингу світового Індексу сприйняття корупції СРІ, які презентувала неурядова міжнародна організація Transparency International Ukraine, у 2016 році наша держава посіла 130 місце зі 168 позицій, отримавши 27 балів зі 100 можливих. Україна здобула 30 балів зі 100 можливих за 2017 рік і посіла 130 місце (зі 180 країн). Це на 1 бал більше та на 1 позицію вище, ніж у минулому році. У 2018 році посіла 120 місце зі 180 позицій, отримавши 32 бали. Цей ріст показників відбувся завдяки оцінці ситуації з боку бізнесу. Позитивний вплив справило запровадження процедури автоматичного відшкодування податку на додану вартість, розширення сфери роботи системи ProZorro, продажі та діяльність інституту бізнес – омбудсмена.

Transparency International Ukraine відзначає часткове виконання рекомендацій організації на 2018 рік щодо створення, на той момент, Антикорупційного суду, що також сприяло підвищенню показників [2]. 5 вересня 2019 року був створений Вищий Антикорупційний Суд.

Поширення корупції у різних сферах життя, перетворення її на масове явище, робить її елементом повсякденності, звичаю, традиції. Звичкільсть до неї населення, особливо в деяких сферах суспільного життя, діє на окрему особистість як культурна норма.

Розрізняють декілька видів корупції: «топ-корупції» і «низову». До «верхівкової» корупції належать протизаконні дії, вчинки чиновників вищих та середніх рангів, що пов'язані із розподілом державних замовлень, виділенням бюджетних коштів і т.д. Одним з видів протизаконних дій – є лобіювання з метою своїх інтересів державними службовцями високого рангу. До «низової» корупції належать державні службовці середніх та нижніх рангів – отримання хабарів за надання послуг у сфері їх функціональних обов'язків (видача довідок, реєстрація чи візування документів громадян тощо).

До суб'єктивних причин поширеності корупції належить: перехідний період у житті суспільства пов'язаний із розпадом старої системи моральних та духовних цінностей. Втрата великої частини населення моральних орієнтирів, духовних опор призводить до стану розгубленості і одночасно до поширення в суспільстві цинізму, аморальності; проголошення політичного,

ідеологічного, духовного плюралізму позитивною цінністю. У людей, які звикли до зовнішнього контролю, слабо розвиненим є внутрішній, особистісний моральний контроль. У цих умовах вони піддаються спокусі зловживати службовим становищем; відсутність чітко проголошеної державою мети яка об'єднувала б суспільство, позбавляла окремого державного службовця високих суспільних орієнтирів, не розвивала почуття патріотизму [3].

На сьогодні усі заходи, які спрямовані на боротьбу із корупцією в Україні, не мають бажаного результату. Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд, як і громадяни України, очікують реальних результатів боротьби з корупцією – вироків для топкорупціонерів. З огляду на це великі надії покладаються на роботу новоствореного Вищого антикорупційного суду, проте наразі корупція залишається одним із найпоширеніших і найчисленніших правопорушень у державі.

Найголовнішим аспектом боротьби із корупцією є: забезпечення відкритості влади; прозора для громадян України діяльність державних структур та їх посадових осіб; впровадження автоматичної перевірки декларацій та моніторинг рівня життя декларантів – насамперед високопосадовців; посилення повноважень Національного антикорупційного бюро України; реалізація рекомендацій Transparency International Ukraine щодо розширення повноважень НАБУ.

Отже, в мовах сьогодення необхідно розробити заходи, основною метою яких буде зміна суспільних уявлень і цінностей. Корупція повинна розглядатися, як руйнівне та аморальне явище, а не як вимушений засіб виживання й збагачення в умовах відсутності ресурсів та можливостей.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії). Київ : Юридична думка, 2004. 23 с.
2. Transparency International Ukraine: URL: <https://ti-ukraine.org/>.
3. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=817>.

Буканов Григорій Миколайович
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та трудового права
Національного університету
«Запорізька політехніка»,
кандидат політичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Згідно зі ст.16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави. Одним із прав громадян України є право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50 вітчизняного Основного закону) [1].

Забезпечення екологічної безпеки закріплено у ст.1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ як одне із завдань законодавства про охорону навколишнього природного середовища [2].

Проблему правового регулювання екологічної безпеки в різний час досліджували вчені, як-от: В. І. Андрейцев, Г. В. Анісімова, М. М. Бринчук, Ю. А. Краснова та інші.

Проблема системи екологічної безпеки є однією з найскладніших і найсуперечливіших у теорії вітчизняного екологічного права. Про це свідчить те, що узгодженої позиції щодо цього питання так і не досягнуто, незважаючи на численні наукові дослідження. У теорії екологічного права про неї висловлені дискусійні погляди, через що правозастосовча практика зазнає серйозних труднощів. Виникає потреба дослідити і підсумувати висловлені погляди та запропонувати власну позицію щодо зазначеної проблеми.

Визначення системи екологічної безпеки України є необхідним для проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності держави по організації та координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів. Це забезпечує ефективне регулювання відносин у